

BILDANDE AV NATURRESERVATET BJÖRNHULTET, TORSBY KOMMUN

Förslag till BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas med den svarta heldragna linjen på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Områdets exakta gränser har fastställts efter inmätning av Lantmäteriet.

Naturreservatets namn ska vara Björnhultet.

Syfte med reservatet

Björnhultets naturreservat bildas med syftet att bevara och utveckla biologisk mångfald i ett område med variationsrik skog- och myrmosaik innehållande naturvärden som relativt ostörd hydrologi, förekomst av hotade och sällsynta arter knutna till naturskogselement som hänglavrika, gamla och senvuxna träd samt död ved. Området ska tillsammans med andra värdefulla skogar i det omgivande landskapet, ge goda förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av typiska växt- och djursamhällen. Inom ramen för syftet ska friluftsliv och besökares upplevelser av områdets naturvärden gynnas.

Syftet uppnås genom att området huvudsakligen får utvecklas fritt men med vissa restaureringsåtgärder i ett inledande skede. Restaureringsåtgärderna innebär återställning av markhydrologi genom igenläggning av diken och avverkning av contorta. Områdets naturvärden bibehålls genom att exploatering och arbetsföretag i området förhindras. Vidare görs mindre anordningar för att underlätta för friluftslivet.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla.

Föreskrifterna gäller inte de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan. Föreskrifterna gäller inte heller av Länsstyrelsen utförd eller beställd röjning av kulturlämningar under förutsättning att detta sker i samråd med reservatsförvaltaren.

Föreskrifterna gäller inte heller för den uppföljning av områdets skötsel och naturvärden eller av miljöns utveckling i stort, inklusive nödvändig provtagning och insamling av bestämningsmaterial, som utförs på uppdrag av Länsstyrelsen eller Naturvårdsverket. Sådana undersökningar skall ske i samråd med reservatsförvaltningen.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i den rätt att använda mark- och vattenområden:

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. avverka träd och buskar eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle
2. bedriva täkt och annan verksamhet som förändrar områdets ytformer som att schakta, tippa, gräva, dika, dämna, leda bort vatten eller anordna upplag
3. dra fram mark- eller luftledning
4. uppföra byggnad eller annan anläggning
5. använda eller sprida kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel

Föreskrifterna A1 och A2 gäller inte nyttjande och underhåll av skogsbilvägen vid Rötsjön.

Föreskriften A1 gäller inte kvistning eller röjning av klenta träd och buskar med en grovlek upp till 5 cm strax ovan mark, för underhåll av befintliga jaktpass under förutsättning att det sker i samråd med reservatsförvaltningen.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång:

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets yttergränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer
2. anläggande och underhåll av parkeringsplats enligt karta, bilaga 3
3. anläggande, utmärkning och underhållande av led enligt ungefärlig sträckning på karta, bilaga 3
4. uppsättande och underhåll av informationstavlor vid parkeringsplats och längs markerad led
5. utförande av restaureringsåtgärder av engångskaraktär för att uppnå syfte och bevarandemål med reservatet, som innebär igenläggning av diken och avverkning av contorta, se bilaga 3
6. undersökningar av skogliga strukturer, djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive provtagning och nödvändig insamling av bestämningsmaterial

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i reservatet i övrigt (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt):

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. utan länsstyrelsens tillstånd samla in ryggradslösa djur, t ex skalbaggar, snäckor och fjärilar
2. utan länsstyrelsens samla in mossor, lavar och vedsvampar
3. skada eller ta bort död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar
4. utan länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga undersökningar, i näringssyfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelbundet utnyttja området för att utföra vetenskapliga eller andra undersökningar

I samband med vetenskapliga undersökningar kan Länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C.

Länsstyrelsen beslutar att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder ikraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från trycket i länets författningssamling. Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller dessa föreskrifter omedelbart efter ikraftträdande, även om de överklagas.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen den i bilaga 4 redovisade skötselplanen för naturreservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Björnhultet
Län	Värmland
Kommun	Torsby
Lägesbeskrivning	Ca 4,5 km norr Järpliden
Församling/Socken	Södra Finnskoga
Topografisk karta	13C NV, 14C SV
Ekonomisk karta	13C 9C, D & 14C 0C, D
Naturgeografisk region	30 A
Kulturgeografisk region	Södra Norrlands inland, Finnbygden
Fastighetsknutna rättigheter som naturreservatet berör	Servitut Järpliden GA:2 (Rötsjövägen) BE2 1737-10/103
Fastighet	Järpliden 1:146
Areal	487 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Värmland

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

Sommaren 1998 avgränsade Skogsstyrelsen några nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt under nyckelbiotopsinventeringen. 2001 inlämnas en avverkningsanmälan och diskussioner inleds med markägare. Sommaren 2002 genomför Länsstyrelsen en fördjupad naturvärdesinventering i området. I juni 2002 inkommer ytterligare en anmälan om avverkning i området med tillhörande planerad vägbyggnation. En månad senare fattar Länsstyrelsen beslut om interimistiskt naturreservat. I mars 2003 sänder Länsstyrelsen ut ett förslag på naturreservat till berörda markägare och förhandlingar inleds. Markåtkomsten sker bl.a. genom en bytesaffär. NAISvefa har anlåtats för värdering och förhandling.

Remissinstansernas och sakägares synpunkter

Inga synpunkter har inkommit till Länsstyrelsen.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING OCH INTRESSEPRÖVNING

Beskrivning av omgivande landskap och reservatet

Naturreseptatet Björnhultet ligger norr om Järpliden i Torsby kommun. Trakten karaktäriseras av ett böljande barrskogslandskap rikt på stora våtmarker och mindre sjöar. Björnhultet ingår i en värdestrakt där en ansamling av större skogsområden med höga naturvärden förekommer. Denna del av länet, höjdområden väster till söder om Höljes fram till norska gränsen, är ett storkuperat landskap präglad av relativt hög nederbörd, med skogklädda berg omgivna av vidsträckta myrmarker och sjöar. Björnhultets topp når 560 m ö h.

I svaga sluttningar och flackare partier på bergen har topogena och soligena myrar och nordliga mossar utbildats. I sluttningarnas nedre delar förekommer också källutflöden som ger upphov till rikare fuktstråk, med örtrik granskog och sumpskogar. Bergstopparna är klädda med fuktpräglad höjdlägesgranskog, karakteriserad av senvuxen gran med rikligt med toppbrott pga vintrarnas snömassor, lövinslag av främst björk och en rikedom på kryptogamer med krav på hög luftfuktighet och/eller urskogsartad livsmiljö.

Naturgeografiskt ligger området i bergkullslätt-terräng, i den mellanboreala zonen. Berggrunden utgörs dels av gnejs och gnejsgranit, dels av Värmlandsgranit. Jordarter är morän och myrmark; den högst belägna delen av reservatet utgörs av morän på hållmark. Högsta kustlinjen i trakten ligger ca 230 m ö h, medan reservatet är beläget på en höjd av ca 430 till 560 m ö h.

Kulturgeografiskt ligger reservatet i Finnskogen i södra Norrlands inland. Under en tidigare epok fanns mängder med mindre bosättningar i Finnskogens skogar. Finnkulturen använde avverkning och brand för att skapa odlingsmark, men också för att skapa bättre bete åt djuren.

Beskrivning av naturreseptatet

Själva Björnhultet (eller Bjainhulta i folkmun) består av ett höjdområde vars högsta punkt når ca 550 meter över havet. Skogen domineras av äldre granskog med inslag av tall och björk. På höjdläget breder två större myrar ut sig; Älgmyren (del av Kusmyren som ingår i myrskyddsplanen) och Hajgosmyren. Här finns några talldominerade myrholmar med gammal tall. Stora delar av skogsbestånden är gamla, de flesta runt 150 år, med några mindre partier insprängda yngre bestånd samt ett ungt contortabestånd. Det äldsta beståndet har uppmätts till ca 270 år.

Historiskt har området använts vid lågteknisk järnframställning. Björnhultet ingår i ett större område som är rikt på fornlämningar som kolningsgropar och järnframställningsplatser. Utöver de nu kända fornlämningarna finns sannolikt fler. En annan kulturlämning från 1920-talet är Björnhultskojan, en eldpallkoja som uppfördes åt skogshuggare.

Huvuddelen av den äldre barrskogen har klassats som värdekärna och innehåller höga naturvärden i form av gamla träd och död ved. Några speciella inslag som höjer naturvärdena är förekomsten av källor, hänslavrika partier samt senvuxen gran och spärrgrenig tall.

Huvudmotivet för den föreslagna reservatsbildningen är de höga botaniska värden i form av rik kryptogamflora där bl.a. förekomst av arter som *norsk näverlav*, *varglav* och *stjärntagging* vittnar goda betingelser för krävande arter knutna till gamla senvuxna träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.

Vidare förekommer de två gammelskogskrävande fåglarna *tretåig hackspett* och *lavskrika*. Den sistnämnda befinner sig här på gränsen av sitt nuvarande sydliga utbredningsområde. Arten är beroende av sammanhängande hänslavrik, äldre skog där den kan hamstra mat och söka skydd från predatorer.

Motiv till skydd

Genom en reservatsbildning vid Björnhultet bevaras en gammal grandominerad skog-myrrmosaik. Området hyser ett antal signal- och rödlistade arter, vilkas förekomst indikerar skyddsvärd skog. Länsstyrelsen jobbar utifrån en nationell strategi för skydd av skog. Enligt den ska man prioritera områden med höga värden på beståndsnivå, områden med hög funktionalitet, d.v.s. områden som genom sin form, storlek eller närhet till liknande skyddade miljöer har stor sannolikhet att på sikt bevara de arter som man avser att skydda, samt områden där skogen tillhör en prioriterad skogstyp. Reservatet ligger inom en utpekad s.k. värdestrakt för granskog, vilket ökar sannolikheten att granskogsberoende arter kan finnas kvar i området.

Länsstyrelsen gör bedömningen att detta är ett skyddsvärd område vars naturkvaliteter endast kan bevaras och utvecklas genom att det undantas från skogsbruk och andra arbetsföretag som påverkar mark, flora och fauna.

Överensstämmelse med planer, internationella åtaganden, miljö kvalitetsmål m.m.

Bildandet av naturreservatet Björnhultet är en del i Länsstyrelsens arbete med att uppnå delmål 1 inom miljö kvalitetsmålet "Levande skogar". Beslutet följer även de riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden.

Beslutet bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurserna enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Beslutet strider inte mot kommunal översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken. Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen, enligt den information Länsstyrelsen fått av Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de

värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av reservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte för allmänintresset, samtidigt som markägarna genom inträngsersättning och köp har kompenserats för sin ekonomiska förlust.

Uppllysningar

Länsstyrelsen är enligt punkten A2 bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, ansvarig för att bedriva tillsyn över reservatet. I tillsynen ingår att övervaka att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter, om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Eftersom området syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas. Bestämmelserna i 5, 6, 10 och 29 §§ skogsvårdslagen ska inte tillämpas inom naturreservatet (se 4 § skogsvårdslagen).

Hur man överklagar, se bilaga 6

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eva Eriksson. Föredragande har varit naturvårdshandläggare Fredrik Wilde. I den slutliga handläggningen har även deltagit chefsjurist Lars-Ove Olsson, antikvarie Fredrik Berg, enhetschef Anders Walldorf, avdelningschef Torben Ericson samt länsråd Björn Sandborgh.

Eva Eriksson

Fredrik Wilde

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Karta över skötselåtgärder
4. Skötselplan
5. Områdesbeskrivning
6. Hur man överklagar

Sändlista remiss

Järplidens vvo, c/o Arne Åhs, Rönnbärsvägen 1, 660 50 VÅLBERG (Delgivning)

Järpliden - Posåsens vägsamfällighet, c/o Bo Halvarsson, Kring-Alles väg 53, 443 34 LERUM (Delgivning)

Torsby Kommun, 685 80 TORSBY

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM

Skogsstyrelsen Region Svea, Box 387, 651 09 KARLSTAD

Sveriges geologiska undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA

Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Värmland, Verkstadsgatan 1, 652 19 KARLSTAD

Wermlands Ornitologiska Förening, c/o Björn Arvidsson, Lignellsgatan 3A, 654 63 KARLSTAD

Värmlands Botaniska Förening, c/o Per Larsson, Fallängsvägen 39 A, 671 51 ARVIKA

Jägareförbundet Värmland, Strågatan 3, 653 43 KARLSTAD

LRF, Länsförbundet i Värmlands län, Köpmannagatan 2^{4 tr}, 652 26 KARLSTAD

Samhällsbyggnad